

Dawidziuk Bończuk-Dawidziuk

Sprawozdanie z wstępnych prac nad wydaniem "Akt Büschinga"

Hereditas Monasteriorum 1, 432-433

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zespół X

Urszula BOŃCZUK-DAWIDZIUK
Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego

Sprawozdanie z wstępnych prac nad wydaniem *Akt Büschinga**

Na mocy edyktu króla pruskiego Fryderyka Wilhelma III z dnia 30 X 1810 r. nastąpiła sekularyzacja wybranych instytucji kościelnych istniejących na Śląsku Pruskim, przede wszystkim klasztorów i kolegiat. Proces kasaty trwał do czerwca 1812 r., a sporządzona w tym czasie dokumentacja towarzysząca przedsięwzięciu jest przechowywana w Oddziale Rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu pod nazwą *Akt Büschinga (Acta manualia die Uebernahme der Bibliotheken, Kunstsammlungen & Archive in den aufgehobenen Klöstern Schlesiens betreffend. Büsching)*. Liczą one 929 kart zebranych w pięciu poszytach papierowych o wymiarach 36 x 23 cm. Zawierają inwentarze, protokoły i korespondencję komisarza sekularyzacyjnego na Śląsku, Johanna Gustava Gottlieba Büschinga (1773–1829)¹ z lat 1810–1812².

Najcenniejsza jest wykonywana zaraz po kasacie *in situ*, w poszczególnych klasztorach, dokumentacja (inwentarze lub opisowe protokoły) obiektów ruchomych mających walory naukowe, muzealne, biblioteczne lub archiwalne (rękopisy, starodruki, obrazy, rzeźby, monety, artefakty archeologiczne itp.). W przypadku największych, najbogatszych klasztorów jest ona bardzo dokładna. W przypadku klasztorów niewielkich, ubogich – na ogół lakoniczna. Nieco mniejsze znaczenie ma korespondencja Büschinga z Główną Komisją Sekularyzacyjną (Haupt-Säkularisations-Kommission), Ministerstwem do spraw Kultu (Kultusministerium) oraz gabinetem królewskim w Berlinie.

Zbiór ten ma ogromną wartość źródłową dla badaczy z różnych dyscyplin naukowych (np. historii, historii sztuki, archeologii, archiwistyki, bibliotekoznawstwa, germanistyki etc.). Jednakże z powodu bardzo niedbałego sposobu sporządzania (często w pośpiechu), braku uporządkowania oraz nieczytelnego, pełnego abrewiacji i skreśleń pisma, jest on trudny do wykorzystania.

Z tych powodów kierownik projektu *Dziedzictwo kulturowe po klasztorach skasowanych na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej oraz na Śląsku w XVIII i XIX w.: losy, znaczenie, inwentaryzacja*, prof. dr hab. Marek Derwich, podjął decyzję o sfinansowaniu jego naukowej edycji. Zadania tego podjął się zespół

---

* Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2012–2016. Scientific work financed by the Ministry of Science and Higher Education under the name of the “National Programme for the Development of Humanities” in the years 2012–2016.

1 A. SCHULTZ, *Büsching, Johann Gustav Gottlieb*, [w:] *Allgemeine Deutsche Biographie*, Bd. 3, Leipzig 1876, s. 645–646; M. HAŁUB, *Johann Gustav Gottlieb Büsching 1783–1829. Ein Beitrag zur Begründung der schlesischen Kulturgeschichte*, Wrocław 1997; J. KINNE, *Die klassische Archäologie und ihre Professoren an der Universität Breslau im 19. Jahrhundert. Eine Dokumentation*, Dresden 2010, s. 20–41.

2 Sygn. IV.F.267, t. 1–5. Digitalizacja tego zespołu z mikrofilmu Mf 10808–10812 została już wykonana; t. 1 obejmuje dokumenty z okresu 25 X 1810–20 II 1811 r. (220 kart), t. 2: 20 II–21 VI 1811 r. (185 kart), t. 3: 14 VI–24 VIII 1811 r. (200 kart), t. 4: 27 IX 1811–3 II 1812 r. (162 karty), t. 5: 4 II–14 VI 1812 r. (162 karty).

w składzie mgr Urszula Bończuk-Dawidziuk (Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego), mgr Anna Jezierska (Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego) i dr Arkadiusz Wojtyła (Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego). W swojej pracy zespół będzie korzystał z konsultacji językowych specjalistów polskich i niemieckich.

Tekst postanowiono wydać w transliteracji, z rozwinięciem abrewiacji oraz podstawowym aparatem krytycznym. Na początku z materiału archiwalnego zostaną wyodrębnione inwentarze i protokoły, które podzielone w układzie rzeczowym według klasztorów będą sukcesywnie opracowywane zamkniętymi całościami i publikowane w półroczniku „Hereditas Monasteriorum”. W drugim etapie prace nad edycją obejmą korespondencję, której wartość merytoryczna ma charakter uzupełniający w stosunku do głównego przedmiotu zainteresowania badaczy, jakim są inwentarze i protokoły. Po zakończeniu prac przewidziane jest zebranie wszystkich materiałów i ich edycja drukiem w jednym, wielotomowym wydawnictwie.